

Húszéves a Sárospataki Képzőművészeti Szabadiskola

Az egyetlen biztos módja a baráti viszony ápolásának és megtartásának, mondta egyszer az univerzális Goethe, ha az ember időről időre közli azt, hogy mit csinál, mert az „emberek sokkal inkább találkoznak abban, amit csinálnak, mint abban, amit gondolnak”. Az akadémiaiktól független szabad művészeti iskolák és a lazább művészi csoportosulások a 19. század végén, de főként a 20. század elején szaporodtak el Európában, melyek a sokat emlegetett piaci érvényesülés mellett magasabb célokat is igyekeztek maguk elé tűzni. A művészcsoportok történetét és művészetszociológiai jelentőségét csak néhány évtizeddel ezelőtt kezdték el alaposabban megvizsgálni, de a pszichológiai magyarázatok sem maradtak el. Az egyik német kutató szerint egy művészcsoport *egyfajta közössége a magánosoknak, és összefogása az önállóaknak*. Ez a tömör meghatározás magában foglalja azt a tényt, hogy az emancipálódott művész visszavonhatatlanul saját erejéből kénytelen megélni a piacon, és azt a paradoxont is, hogy

egy külön természetű, olykor nagyon is „keményfejű” művész miért csatlakozik önszántából egy olyan közösséghez, amely nem ritkán hasonlóan nehéz karaktereket foglal magába. A szövetkezés és a csoportosulás az eredetiséget, az újtásra való hajlandóságot adott esetben nem fékezi, hanem megsokszorozza, és az újtás kockázatát, a közönség és a kritika visszautasítását sem kellett egyedül elszenvedni. Gondoljunk csak az impresszionisták hosszantartó vezeklésére. Az 1890-es évek különösen fontos évtized volt az új művészcsoportok létrejöttének szempontjából, amely döntően megváltoztatta a kiállítások addigi gyakorlatát is. Fontos vonása volt még ezeknek a művészeti csoportoknak, hogy legtöbbször vagy egy mester körül kialakult szabadiskola növendékei voltak, vagy baráti társaságban egy általuk felfedezett, motívumokban gazdag táji környezetben, egymással is versengve képezték magukat (Barbizon, Argenteuil a franciáknál, Worpswede, Moritzburg a németeknél). De a versengés mellett leginkább a köztük kialakult szoros barátság jelentette az inspiráció forrását.

A magyar művészet történetében HOLLÓSY SIMON volt az, aki az első szabad iskolákat létrehozta Münchenben, és ő volt az is, aki Nagybányán és Técsőn megszervezte azokat a nyári kurzusokat, amelyeket

manapság művésztelepeknek nevezünk. Az akkori „kulturális államtitkárhoz” írt egyik 1890-es levelében kifejtette: „az ő iskolájának célja, minden embert egyénileg fejleszteni, nemcsak kivitelben, de nézni-látni tanítani a szó legszorosabb értelmében, szellemileg is!”

A Sárospataki Szabadiskola történetében az 1994 nyarán alakult PATAK művészeti csoport játszott fontos szerepet. Tagjai SOMOGYI GYÖRGY, AKNAY JÁNOS, PUHA FERENC, GUBIS MIHÁLY, KÉRI MIHÁLY, PENYESKA LÁSZLÓ, HAHN FERENC és a német NICKEL-házaspár voltak, akik a Dorkó tanyán, majd Fonyban dolgoztak.¹ A PATAK elnevezés nem a városra, hanem a patakra, mint vízfolyásra vonatkozott, abban az értelemben, hogy egy patak mindig előre nem látható és rapszodikus utakat jár be, vagyis a szabadság szimbólumaként is értelmezhető. A tagok változatos életutakat jártak be és alkotásaik a legkülönbözőbb kortárs művészeti irányzatokhoz tartoznak. Csak néhány példát említve: FELUGOSSY LÁSZLÓ munkáiban például nemcsak zene, a képzőművészet, de a költészet is fontos szerepet tölt be. Gubis Mihály grafikus a Vajda Lajos Stúdió tagja és munkáira az egykori Pesti Műhely (BAK IMRE, FAJÓ JÁNOS, NÁDLER ISTVÁN) művészete volt hatással.

A Sárospataki Urbán György Képzőművészeti Szabadiskola, melynek tagjai *Mesterek és tanítványok* címmel jubileumi kiállítást rendeztek a Vármező Galéria termeiben, a fent leírtak szellemében dolgoznak, az ódon sárospataki vár környezetében, a Bertalan házban. A nyaranta megnyíló iskolát a CSETNEKI József által létrehozott Art Ért Alapítvány saját költségén tartja fenn, sajnos igen gyér önkormányzati érdeklődés mellett, hiszen még egy szerény galériát sem sikerült létrehozni az itt elkészült művek bemutatására, és a városi múzeum sem fogadja be azt a nagy számú alkotást, amit az idelátogató növendékek minden évben az iskolában hagynak. A Sárospatakra nyaranta mintegy nyolcvan százalékban vissza-visszatérő tanítványoknak alkalmuk van stúdiómunkában részt venni, ahol rajztudásukat, szín-kompozíciós képességeiket fejleszthetik, illetve saját program szerint dolgozhatnak. A hallgatók különböző életkorúak és képzettségűek. Vannak köztük fiatalok, akik művészpályára készülnek, és olyanok is, akik idősebben kezdik el művészi munkájukat. A lényeg az, hogy közös céljuk a művészeti kérdésekben való elmerülés, és egyéni stílusuk megtalálása. A képzés közepén, amely tíz nappól áll, következik az első bemutató, amelynek alkalmával a résztvevők közösen megnézik egymás képeit, és a mesterek tanácsokat adnak arra nézvést, hogy az adott munkában hogyan lehet tovább haladni, melyek lehetnek a további járható utak. A hallgatók délelőttönként Baksai József művésztanár kortárs művészettörténeti előadásaiából is meríthetnek ösztönzést és ötleteket. A nap folyamán pedig, ha szükségét érzik, korrektúrát igényelhetnek a mestertől. A kurzus végén jön a második „terítés”, amelyen a tanárok már zsűrizik a képeket és eldöntik, hogy ki legyen az év Urbán György², vagy Gubis Mihály-ösztöndíjasa. Hogy mindenki szabadon alkothasson az iskolában, azt jól nyomon lehetett követni a kiállításon is, hiszen a képzőművészet minden ága jelen volt, de főként a festészeti munkák uralták a kiállítótereket. Azt szokták mondani, hogy termékeny talaj nélkül egy zseni sem tud kifejlődni és kiteljesedni: szüksége van egy inspiráló háttérre, amelyből kiemelkedhet.

1 A Patak csoport alapító tagjai 1994-ben: Somogyi György festő (elnök), Aknay János festő, Gubis Mihály képzőművész, Hann Ferenc művészettörténész, Kéri Mihály festő, Penyeska László festő, Puha Ferenc festő. A csoport újabb tagjai: Csetneki József, Felugossy László, Novotny Tihomér, Szemadám György, Wrobel Péter. A szabadiskolán tanítottak a húsz év alatt: Aknay János, Csetneki József, Gubis Mihály, Somogyi György, Puha Ferenc, Baksai József, Wrobel Péter.
2 Urbán György Sárospatakon nagy köztiszteltettségű örvendő művész volt, aki Münchenben halt meg, róla nevezeték el a díjat.

Baksai József és tanítványai

A műterem

inside express →

KERESZTES ZSÓFIA
Olthatatlan szomj, 2017
üvegmozaik, purhab,
cementhabarcs, cérna, réz
© Fotók: ElN Ferenc

NEDVES HÁLÓZATOK

Trafó Galéria

2019.11.16. - 2019.12.30.

Kiállító művészek:

LOUIS HENDERSON, KERESZTES ZSÓFIA,
BIRTHE LEEMEIJER, THE OTOLITH
GROUP, PROKARYOTE PRECARIAT,
SISSEL MARIE TONN

Kurátor:

SZALÍPSZKI JUDIT

